

Protective and Monitoring Pre-Trial Orders in Iran and USA

Mahsa Harirforosh¹, Samira Golkhandan*², Akbar Rajabi³

1. PhD Student in Criminology and Criminal Law, Department of Law, Collage of Human Sciences, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Humanities, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran. (Corresponding Author)

3. Assistant Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Type of Article:

Original Research

Pages: 235-249

Corresponding Author's Info

ORCID: 0000-0002-3926-7971

TELL: +988646337801

Email: s.golkhandan@gmail.com

Article history:

Received: 19 Oct 2023

Revised: 05 Jan 2023

Accepted: 19 Feb 2024

Published online: 20 Mar 2024

Keywords:

Pre-Tria Orders, Criminal Securit Order, Judicia Supervision Order, Temporary Detention, Bail.

ABSTRACT

An important principle that provides the best practices in the field of criminal security appointments and judicial supervision; It is that any restriction on the defendant's freedom must be weighed against the particular risk he poses and the least restrictive means available must be used to reasonably reduce the risk. Criminal provision and judicial supervision orders have been established in this way. In this research, with the aim of knowing the security and monitoring arrangements before the trial in Iran and the United States of America, the subject was addressed with a descriptive, analytical and comparative method, and the following results were obtained. The examples of criminal security orders in Iran and America are very similar and their main difference is in terms of titles in the two orders "freedom with the judge's own judgment" and "combined order of release and detention". Bail in America has more variety and the institution of social bail in this country is an important factor in reducing cases of pre-trial detention. Supervisory orders in America come in the form of terms of security orders, and there is rarely a security order that is not accompanied by one or more orders of supervision of the accused during the pre-trial period. The need to establish a social security institution in Iran and the mandatory supervision orders in some crimes, especially crimes against women and children, are recommended to the legislator.

This is an open access article under the CC BY license.

© 2024 The Authors.

How to Cite This Article: Harirforosh, M; Golkhandan, S & Rajabi, A (2024). "Protective and Monitoring Pre-Trial Orders in Iran and USA". *Journal of Comparative Criminal Jurisprudence*, 4(1): 235-249.

انجمن علمی فقه‌پژای تطبیقی ایران

فصلنامه فقه‌پژای تطبیقی

www.jccj.ir

فصلنامه فقه‌پژای تطبیقی

دوره چهارم، شماره اول، بهار ۱۴۰۳

قراره‌های تأمینی و نظارتی قبل از محاکمه در ایران و ایالات متحده آمریکا

مهسا حریرفروش^۱، سمیرا گل‌خندان^{۲*}، اکبر رجیبی^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران.

۲. استادیار، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران. (نویسنده مسؤل)

۳. استادیار، گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران.

چکیده

اصل مهمی که بهترین شیوه‌ها را در عرصه قراره‌های تأمین کیفری و نظارت قضایی فراهم می‌کند، این است که هرگونه محدودیت در آزادی متهم باید با خطر خاصی که وی به‌همراه دارد، سنجیده شود و باید حداقل ابزار محدودکننده موجود برای کاهش معقول خطر مورد استفاده قرار گیرد. قراره‌های تأمین کیفری و نظارت قضایی بدین‌منظور ایجاد شده‌اند. در این تحقیق با هدف شناخت قراره‌های تأمینی و نظارتی قبل از محاکمه در ایران و ایالات متحده آمریکا، با روش توصیفی - تحلیلی و مقایسه‌ای به موضوع پرداخته شد و نتایج ذیل حاصل گردید. مصادیق قراره‌های تأمین کیفری در ایران و آمریکا بسیار به هم نزدیک بوده و تفاوت اصلی آن‌ها از حیث عناوین در دو قرار «آزادی با تشخیص خود قاضی» و «قرار ترکیبی آزادی و بازداشت» می‌باشد. قرار وثیقه در آمریکا تنوع بیشتری داشته و نهاد وثیقه اجتماعی در این کشور، عامل مهمی در کاهش موارد بازداشت قبل از محاکمه شده است. دستورهای نظارتی در آمریکا در قالب شروط قراره‌های تأمینی می‌آیند و کمتر قرار تأمینی است که همراه با یک یا چند دستور نظارتی بر متهم در دوران قبل از محاکمه نباشد. لزوم ایجاد نهاد وثیقه اجتماعی در ایران و الزامی‌شدن دستورهای نظارتی در برخی از جرایم و به‌خصوص جرایم علیه زنان و کودکان به مقنن توصیه می‌گردد.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: پژوهشی

صفحات: ۲۳۵-۲۴۹

اطلاعات نویسنده مسؤل

کد ارکید: ۷۹۷۱-۳۹۲۶-۰۰۰۲-۰۰۰۰

تلفن: +۹۸۸۶۴۶۳۳۷۸۰۱

ایمیل: s.golkhandan@gmail.com

سابقه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۷

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۳۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۱/۰۱

واژگان کلیدی:

دستورهای قبل از محاکمه، قرار تأمین کیفری، قرار نظارت قضایی، بازداشت موقت، وثیقه.

خوانندگان این مجله، اجازه توزیع، ترکیب مجدد، تغییر جزئی و کار روی حاضر به صورت غیرتجاری را دارند.

© تمامی حقوق انتشار این مقاله، متعلق به نویسنده می‌باشد.

مقدمه

قرار تأمین کیفری که یک قرار محدودکننده آزادی متهم تلقی می‌شود (آخوندی، ۱۳۹۴: ۲۴۳). وسیله‌ای برای تضمین حضور متهم در مراحل مختلف تحقیقات مقدماتی، محاکمه و اجرای حکم است تا هر وقت که وی توسط مراجع قضایی احضار شود، در مرجع مذکور حاضر گردیده و در دسترس باشد (آشوری، ۱۳۹۸: ۱۰۵). بیشتر قراردادهای تأمین، جنبه مالی دارند، از این رو وسیله‌ای برای پرداخت خسارات بزه‌دیده نیز به‌شمار می‌آیند. قراردادهای تأمین کیفری در ایران در ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری در ۱۰ عنوان آمده‌اند. در آمریکا قراردادهای تأمین از عناوین خاصی بهره می‌برند و در عین مشابهت بسیار با قراردادهای تأمین در ایران، در مواردی خاص جامعه حقوقی آمریکا می‌باشند. از حیث تعداد، قراردادهای تأمین کیفری در آمریکا تنوع بیشتری داشته و حالات متعددی بیشتری را شامل می‌شوند. آزادی متهم با تشخیص قاضی، قول شرف، انواع وثیقه و کفالت و بازداشت موقت، از جمله مهم‌ترین قراردادهای تأمین کیفری در آمریکا می‌باشند (Larry, 2012: 124). بازداشت پیش از محاکمه^۱ که معادل قرار بازداشت در ایران است، شدیدترین نوع قرار تأمین کیفری در آمریکاست (Larson, 2016: 78).

در کنار قراردادهای تأمین، قراردادهای نظارت قضایی نیز وجود دارند. در آمریکا می‌توان گفت که قراردادهای نظارت قضایی، همان قراردادهای تأمین غیر از بازداشت موقت هستند و هدف از پیش‌بینی آن‌ها تنوع‌بخشیدن به قراردادهای تأمین و افزایش گزینه‌های پیش روی مقام قضایی برای کاستن از موارد توسل به قرار بازداشت موقت است. در ایران، قراردادهای نظارت قضایی، قراردادهایی جداگانه و قابل الحاق به هریک از قراردادهای تأمین هستند، اما برخلاف قراردادهای تأمین که اهداف مورد نظر از صدور آن‌ها در قانون مشخص شده است، قانون درباره اهداف قراردادهای نظارت قضایی ساکت است و تنها با ملاحظه انواع این قرارها می‌توان گفت که قراردادهای نظارت قضایی قراردادهایی هستند که به‌منظور تکمیل تأثیر قراردادهای تأمین و جلوگیری از ارتکاب مجدد جرم توسط متهم صادر می‌شوند. قراردادهای تأمین

کیفری و نظارت قضایی در هر دو نظام حقوقی ایران و آمریکا از اهمیت زیادی برخوردارند و از چالش‌برانگیزترین تصمیماتی هستند که در ارتباط با متهمین گرفته می‌شود. این مقاله با هدف کمک به ارتقای نظام حقوقی حاکم بر قراردادهای تأمین کیفری و نظارت قضایی در ایران با روش توصیفی - تحلیلی و مقایسه‌ای به بررسی موضوع می‌پردازد و از سه بخش تشکیل شده است. در بخش اول به مفهوم‌شناسی قراردادهای تأمین کیفری و نظارت قضایی پرداخته شده است. در بخش دوم دستورات قبل از محاکمه در قالب قراردادهای تأمین کیفری در دو کشور و در بخش سوم نیز دستورات قبل از محاکمه در قالب دستوره‌های نظارتی مورد بررسی قرار گرفته است.

۱- مفهوم‌شناسی قراردادهای تأمین کیفری و نظارت قضایی

کلمه «قرار» از نظر لغوی به معنای «ثبات و استوارکردن، استحکام‌دادن، تعیین و تأکید، جاگرفتن، آرام‌گرفتن، پابرجاشدن در جایی، آرامش، آسودگی، رأی یا حکمی که درباره مسأله یا امری صادر شود و حکم محکم تخلف‌ناپذیر» آمده است (معین، ۱۳۹۱: ذیل واژه قرار). از بین این معانی، دو معنای آخر به مفهوم حقوقی آن، نزدیک‌تر هستند. در جریان تحقیقات مقدماتی، لازم است که مرجع تحقیق تصمیماتی را برای پیشبرد روند تحقیقات اتخاذ نماید و یا در پایان تحقیقات در مورد کافی بودن دلایل توجه اتهام به متهم یا عدم کفایت آن و نهایتاً لزوم ارسال پرونده به دادگاه اظهار نظر کند. این تصمیمات که گاه شکلی و گاه ماهوی است، قرار نامیده می‌شود (خالقی، ۱۴۰۲: ۱۲۸)، بدین ترتیب می‌توان گفت که قرار عبارت است از تصمیم مرجع قضایی برای تکمیل تحقیقات یا اظهار نظر در مورد قابلیت یا عدم قابلیت محاکمه متهم در دادگاه. براساس همین تعریف کوتاه، قراردادهای مرجع تحقیق به دو دسته، قراردادهای اعدادی و قراردادهای نهایی تقسیم می‌شوند (گلدوست‌جویباری، ۱۴۰۱: ۱۶۶). در نظام حقوقی آمریکا نیز مفهومی معادل با «قرار» در نظام حقوقی ایران وجود دارد. ماده ۳۱۴۲ مجموعه قوانین جزایی آمریکا از عبارت «صدور دستور^۲» استفاده کرده است که عبارت «دستور^۳» در این ماده معادل با مفهوم «قرار» در نظام دادرسی کیفری ایران است. در

3- Order

1- Pretrial Detention

2- Issue an Order

قرارهای تأمین تابع قواعد مشترکی هستند که بر همه آنها حاکم است. صدور این قرارها اصولاً از اختیارات مقام قضایی است. در ایران حسب مورد این مقام بازپرس، دادستان، دادیار، قاضی دادگاه و قاضی اجرای احکام است و ضابطان دادگستری حق اخذ تأمین از متهم را ندارند. مطابق ماده ۴۱ قانون آیین دادرسی کیفری: «ضابطان دادگستری اختیار اخذ تأمین از متهم را ندارند و مقامات قضایی نیز نمی‌توانند اخذ تأمین را به آنان محول کنند. در هر صورت هرگاه اخذ تأمین از متهم ضرورت داشته باشد، تنها توسط مقام قضایی، طبق مقررات این قانون اقدام می‌شود.» در آمریکا ماده ۳۱۴۱ قانون جزایی این کشور از عبارت «مأموران قضایی»^۵ نام برده است. با مراجعه به ماده ۳۱۴۱ مجموعه قوانین جزایی آمریکا و مطالعه فهرست مقاماتی که اختیار تصمیم‌گیری در این خصوص را دارند، مشاهده می‌شود که قلمرو «مأمور قضایی» در این ماده بسیار وسیع است و حتی برخی از مقامات مانند «شهردار شهر»^۶ که یک مقام اجرایی محسوب می‌شود (Kortuem, 2020: 11) را نیز شامل می‌شود و حتی شامل قضات صلح نیز می‌شود (Shahidullah, 194: 2008). پلیس نیز در مواردی اختیار صدور دستوراتی با ماهیت قرار تأمین را دارد، درحالی‌که در ایران ضابطان قضایی از صدور قرار تأمین کیفری منع شده‌اند.

۱-۲- مفهوم قرار نظارت قضایی

در قانون آیین دادرسی کیفری علاوه بر قرارهای تأمین، دستورات جدیدی به نام «نظارت قضایی» پیش‌بینی شده‌اند که می‌توانند به‌تنهایی یا به‌همراه قرار تأمین صادر گردند. در برخی از کشورها قرارهای نظارت قضایی همان قرارهای تأمین غیر از بازداشت موقت هستند و هدف از پیش‌بینی آنها تنوع بخشیدن به قرارهای تأمین و افزایش گزینه‌های پیش روی بازپرس یا مقام قضایی ذی‌صلاح برای کاستن از موارد توسل به قرار بازداشت موقت است (آزادی، ۱۳۹۳: ۴۷). قرارهای نظارت قضایی قرارهایی هستند که به‌منظور تکمیل تأثیر

ادبیات حقوقی معادل دیگری برای «قرار»^۱ وجود دارد. در آمریکا نیز بین «قرار» و «حکم»^۲ تفاوت وجود دارد (Clum, 2021: 74). «قرار» سند جداگانه‌ای است که یک مقام قضایی آن را صادر و امضا می‌کند، لیکن به دادرسی خاتمه نمی‌دهد، درحالی‌که «حکم» در نظام حقوقی آمریکا به دستوری گفته می‌شود که قاضی به‌وسیله آن دادرسی را خاتمه می‌دهد (Bennett et al, 2014: 71). آنچه که در فرهنگ دادرسی کیفری در آمریکا رایج است، این است که واژه «دستور یا قرار» به تصمیمی گفته می‌شود که موقتی است و به کمک آن فرآیند دادرسی کیفری تسهیل می‌گردد (Bibas, 2012: 75).

۱-۱- مفهوم قرار تأمین کیفری

قرار تأمین کیفری که یک قرار محدودکننده آزادی متهم تلقی می‌شود، وسیله‌ای برای تضمین حضور متهم در مراحل مختلف تحقیقات مقدماتی، محاکمه و اجرای حکم است تا هر وقت که وی توسط مراجع قضایی احضار شود، در مرجع مذکور حاضر گردیده و در دسترس باشد (خالقی، ۱۴۰۲: ۱۲۹). درواقع با این قرار، مرجع تحقیق به‌منظور در اختیارداشتن متهم در مواقع لزوم و انجام تحقیقات لازم، برخی حقوق متهم را برای مدتی محدود و یا حتی سلب می‌کند. برخی قرارهای تأمین، جنبه مالی دارند، از این‌رو وسیله‌ای برای پرداخت خسارات بزه‌دیده نیز به‌شمار می‌آیند.

در نظام حقوقی آمریکا از «قرار تأمین کیفری» برداشت موسع‌تری می‌شود و به‌صراحت هدف از صدور این دستور را دسترسی به متهم، محکوم به مجازات و محکوم قطعی به مجازات بیان می‌کند. ماده ۳۱۴۱ قوانین جزایی آمریکا به ترتیب در بند «الف» و «ب» از عبارات «در انتظار محاکمه»^۳ و «در انتظار مجازات یا استیناف»^۴ نام برده است (Richman & Reynolds, 2013: 46)، البته در ایران نیز قرارهای تأمین کیفری حسب مورد تا پایان دادرسی به قوت خود باقی هستند، لیکن در ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری به این موضوع اشاره نشده است.

⁴- Pending Sentence or Appeal

⁵- Judicial Officers

⁶- Mayor of a City

¹- Decree

²- Judgment

³- Pending Trial

۲-۱-۱- التزام به حضور با قول شرف

این قرار خفیف‌ترین قرار تأمین و در عین حال، کم‌استفاده‌ترین آن‌هاست (خالقی، ۱۴۰۲: ۱۴۱). با صدور این قرار که قاعدتاً باید در جرایم کم‌اهمیت مورد استفاده قرار گیرد، مرجع تحقیق از متهم می‌خواهد که متعهد شود که هرگاه به او نیاز بود و به مراجع قضایی احضار شد، حاضر گردد و برای اطمینان از انجام این تعهد خود، قول شرف دهد (حاجی‌تبار فیروزجائی، ۱۳۹۵: ۸۴).

۲-۱-۲- التزام به حضور با تعیین وجه التزام

این قرار با ضمیمه‌شدن وجه التزام به تعهد قبلی، تشدید می‌شود. در این قرار، مرجع تحقیق از متهم می‌خواهد که متعهد شود که هرگاه حضور او برای رسیدگی به اتهام وی لازم بود، در زمان و مکانی که برای حضور تعیین خواهد شد حضور یابد و برای تضمین اجرای این تعهد، ضمانت اجرای مالی، یعنی پرداخت مبلغ معینی وجه نقد، تعیین می‌نماید. متهم نیز با قبول این قرار، متعهد می‌شود که به‌موقع در مرجع قضایی حاضر گردد و در صورت عدم حضور، مبلغ تعیین‌شده در قرار را بپردازد (علی‌پورفرد، ۱۴۰۰: ۵۵).

۲-۱-۳- التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با قول شرف

این قرار نیز از جمله قرارهای مبتنی بر اخلاق است که بر پایه قول شرف متهم است و به همین دلیل از هر متهمی پذیرفته نمی‌شود (منتظرعلیه، ۱۴۰۰: ۱۶).

۲-۱-۴- التزام به عدم خروج از حوزه قضایی با تعیین وجه التزام

در صورت ضرورت عدم خروج متهم از حوزه قضایی و درحالی که قول شرف متهم از منظر بازپرس، قابل اعتنا نیست، از این قرار استفاده می‌شود. در قرار حاضر، خروج از حوزه قضایی بدون

قرارهای تأمین و جلوگیری از ارتکاب مجدد جرم توسط متهم صادر می‌شوند (خالقی، ۱۴۰۲: ۲۰۳).

در نظام حقوقی آمریکا عنوان مستقلی به نام «قرار نظارت قضایی» وجود ندارد، اما چنان‌چه به مفهوم «نظارت قضایی» به شرحی که در قانون آیین دادرسی کیفری ایران آمده است، توجه کنیم، دستوراتی را مشاهده می‌کنیم که دارای ماهیت نظارتی هستند. این دستورات در حقوق آمریکا، برخی در ذیل مبحث مربوط به قرارهای تأمین آمده است و برخی دیگر نیز در اختیارات مربوط به نیروهای پلیس می‌باشد. آن‌چه که در قانون آیین دادرسی کیفری ایران به‌عنوان «قرار نظارت قضایی» معرفی شده است، در آمریکا تحت عنوان «خدمات قبل از محاکمه» بیان شده و «قانون خدمات پیش از محاکمه ۱۹۸۲» به این موضوع اختصاص یافته است.

۲- انواع قرارهای تأمین کیفری

شیوه طبقه‌بندی قرارهای تأمین کیفری در ایران و آمریکا دارای تفاوت‌های زیادی است، درحالی‌که در ایران، ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری، قرارهای تأمین کیفری را در ده عنوان فهرست کرده است، کد جزایی قوانین آمریکا که به عنوان «کد شماره ۲۱۸» شناخته می‌شود، به معرفی قرارهای تأمین کیفری پرداخته است. در این کد و در قسمت دوم، مواد ۳۰۰۱ تا ۳۷۷۲ به آیین دادرسی^۳ اختصاص یافته است. در آمریکا دستورات یا ماهیت تأمین کیفری را باید در ذیل انواع دستورهای مبتنی بر آزادی متهم قبل از محاکمه جستجو کرد (American Bar Association, 2023: 15) طیف وسیعی از این دستورها در ماده ۳۱۴۲ مجموعه قوانین جزایی آمریکا وجود دارد.

۲-۱- قرارهای تأمین کیفری در ایران

قرارهای تأمین کیفری انواع مختلفی دارند که برحسب شدت و ضعف آن‌ها دارای سلسله‌مراتبی هستند. این قرارها به‌طور حصری در ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری از خفیف‌ترین تا شدیدترین برشمرده شده‌اند:

³- part II-Criminal Procedure (§§ 3001-3772)

¹- Pretrial Services Act of 1982

²- U.S. Code: Title 18

قرار وثیقه قرار می‌دهد که به موجب آن، صادرکننده قرار از متهم می‌خواهد که متعهد شود که هرگاه به مرجع قضایی احضار شد حاضر گردد و برای تضمین انجام این تعهدش وثیقه‌ای به مبلغ معین بسپارد.

۲-۱-۱- بازداشت موقت با رعایت شرایط مقرر قانونی

بازداشت موقت، مهم‌ترین و شدیدترین قرار تأمین کیفری است که به موجب آن به منظور تضمین دسترسی به متهم در مواقع لزوم، آزادی رفت و آمد او به طور موقت سلب می‌گردد. به همین دلیل، برخلاف سایر قرارهای تأمین این قرار قابل اعتراض است، درحالی‌که قرارهای کفالت و وثیقه به نفس صدور قابل اعتراض نیستند (خالقی، ۱۴۰۲: ۱۵۱).

۲-۱-۱-۱- قرارهای تأمین کیفری اطفال و نوجوانان

در مورد متهمان «زیر هجده سال تمام»، قرارهای تأمین، از بین قرارهای مذکور در ماده ۲۱۷ نمی‌باشد، بلکه در مورد آنها قرارهای مندرج در ماده ۲۸۷ قانون آیین دادرسی کیفری صادر می‌گردد، یعنی قرار «کفالت» یا «وثیقه»، آن هم در صورت ضرورت، فقط در مورد متهمان بالای پانزده سال یا قرار «نگهداری موقت» در کانون اصلاح و تربیت در مورد این متهمان که با رعایت مواد ۲۳۷ و ۲۳۸ قانون آیین دادرسی کیفری صورت می‌گیرد (گلدوست‌جویباری، ۱۴۰۱: ۲۰۹).

۲-۱-۱-۲- قرارهای تأمین کیفری مختص اشخاص حقوقی

در مورد «اشخاص حقوقی» قرار تأمین کیفری، قرارهای مندرج در ماده ۲۱۷ نبوده، بلکه یکی از دو قرار مذکور در ماده ۶۹۰ قانون آیین دادرسی کیفری صادر خواهد شد، یعنی قرار ممنوعیت انجام بعضی از فعالیت‌های شغلی که زمینه ارتکاب مجدد جرم را فراهم می‌کند و قرار منع تغییر ارادی در وضعیت شخص حقوقی از قبیل انحلال، ادغام و تبدیل که باعث دگرگونی یا از دست دادن شخصیت حقوقی آن شود.

۲-۲- انواع قرارهای تأمین کیفری در آمریکا

به طور کلی قرار تأمین کیفری در آمریکا یا منجر به آزادی متهم می‌شود یا منجر به بازداشت متهم.

اجازه قبلی مرجع قضایی^۱، ضمانت اجرای مالی (وجه التزام) دارد (مصدق، ۱۳۹۵: ۴۴).

۲-۱-۵- التزام به معرفی نوبه‌ای خود به صورت هفتگی یا

ماهانه به مرجع قضایی یا انتظامی با تعیین وجه التزام

این قرار بیشتر ماهیت نظارتی دارد تا این که ماهیت تأمینی داشته باشد (امیری، ۱۳۹۶: ۲۹). در این قرار، متهم ضمن تعهد به حضور در هر وقتی که بازپرس لازم بداند، ملتزم به «معرفی نوبه‌ای خود به صورت هفتگی یا ماهانه به مرجع قضایی یا انتظامی با تعیین وجه التزام» می‌شود.

۲-۱-۶- التزام مستخدمان رسمی کشوری یا نیروهای مسلح

به حضور با تعیین وجه التزام

این قرار برای تمام متهمان قابل استفاده نیست و مختص مستخدمان رسمی کشوری و یا نیروهای مسلح است (تقی‌زاده، ۱۳۹۶: ۳۱).

۲-۱-۷- التزام به عدم خروج از منزل یا محل اقامت تعیین

شده

در این قرار، «التزام به حضور نزد مرجع قضایی» هم جزئی از تعهد متهم است و عدم خروج او از منزل یا محل اقامت تعیین شده، به تنهایی برای رعایت قرار، کفایت نمی‌کند (شاهین‌صفا، ۱۴۰۰: ۲۶).

۲-۱-۸- اخذ کفیل با تعیین وجه الكفاله

در این قرار، مرجع تحقیق از متهم می‌خواهد که متعهد گردد که در مواقعی که حضور او برای رسیدگی به پرونده ضرورت داشته باشد، نزد مرجع قضایی حاضر شود و در هنگام سپردن تعهد خود، شخصی را نیز معرفی کند تا در صورت عدم انجام این تعهد توسط او، شخص مذکور متهم را حاضر نماید، در غیر این صورت مبلغی به صندوق دولت بپردازد (خالقی، ۱۴۰۲: ۱۴۱).

۲-۱-۹- اخذ وثیقه اعم از وجه نقد، ضمانت‌نامه بانکی، مال

منقول یا غیرمنقول

^۱ در مورد این قرار و قرار قبلی، امکان اجازه موردی برای خروج از حوزه قضایی پیش‌بینی شده است (تبصره ۲ ماده ۲۱۷).

دقیقاً همان دو شرط ذکر شده وجود دارد. این قرار و قرار قبلی در واقع بدون هرگونه پشتوانه مالی می‌باشند و اولی بر مبنای تعهدات اخلاقی شخصی مأمور قضایی و دومی بر مبنای تعهد و قول متهم می‌باشد.

۲-۲-۳- قرارهای تأمین کیفری مشروط

بند «c» ماده ۳۱۴۲ قوانین جزایی آمریکا تحت عنوان کلی «آزادی مشروط»^۵ به طرح چند حالت مختلف پرداخته است که متهم براساس شرایطی که به شرح زیر می‌آید، با دادن تعهداتی و فراهم شدن شرایطی، تا زمان رسیدگی آزاد می‌گردد. بند «c» ماده ۳۱۴۲ چهارده حالت مختلف را شامل می‌شود. در تمامی این حالات اگر بزه‌دیده جرم ارتكابی از کودکان باشد، قرار تأمین کیفری صادره برای متهم باید حتماً همراه با «نظارت الکترونیکی»^۶ باشد، یعنی حتی قرار وثیقه نیز همراه با نظارت الکترونیکی خواهد بود (Bergman, 2020: 94).

۲-۲-۳-۱- قرار آزادی متهم مشروط به نظارت شخص معین

این قرار در قسمت «i» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا مقرر شده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به موجب دستوری آزاد می‌شود که «تحت نظارت و سرپرستی شخص معینی»^۷ قرار گیرد (Bergman, 2020: 96). این قرار تا حدود زیادی مشابه قرار است که در حقوق ایران برای اطفال و نوجوانان صادر می‌گردد. در واقع متهم در این فاصله زمانی به این شخص سپرده می‌شود. این شخص تعهداتی بیش از کفیل در نظام حقوقی ایران را برعهده دارد، زیرا از یک طرف مکلف است هر زمان که دادگاه خواست، متهم را نزد مرجع قضایی حاضر نماید و از طرف دیگر مکلف است تا تخلفات متهم را از دستورات داده‌شده در طی دوره آزادی، به مرجع قضایی صادرکننده دستورات اعلام نماید.

۲-۲-۳-۲- قرار آزادی متهم به شرط اشتغال به کار

این قرار در قسمت «ii» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا مقرر شده است. به موجب حکم مقرر در این

اگر قرار تأمین مبتنی بر آزادی متهم باشد، حسب مورد یا بدون شرط یا همراه با شرایطی و یا همراه با وثیقه است. در این صورت از نظر شکلی قرار صادره بدین صورت است که شامل یک «بیانیه کتبی»^۱ است که تمام شرایطی را که متهم براساس آن، آزاد تلقی می‌گردد، به نحوی که به اندازه کافی واضح و مشخص باشد، بیان می‌کند و به عنوان راهنمای رفتار متهم در زمان آزادی عمل کند و توصیه‌های لازم به شخص متهم در زمان قبل از محاکمه در آن آمده است (American Bar Association, 2023: 63). قرارهای تأمین کیفری در آمریکا به شرح زیر می‌باشند:

۲-۲-۱- آزاد شدن متهم با تشخیص شخصی مأمور قضایی

به استناد بند «b» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا، این از اختیارات «مأمور قضایی» است که با تشخیص خودش متهم را آزاد نماید. به این نوع از تأمین کیفری در آمریکا «رهایی براساس تشخیص خود مقام قضایی»^۲ گفته می‌شود.^۳ «آزادی بر مبنای تشخیص شخصی» بدین معناست که شخصی به ارتکاب جرمی متهم شده است و «مأمور قضایی» که به پرونده وی رسیدگی می‌کند، می‌تواند بدون اخذ هرگونه قرار و به تشخیص خودش، متهم را آزاد نماید (Bergman, 2020: 90). این یک تفاوت اساسی بین نظام دادرسی کیفری ایران و آمریکاست، زیرا در ایران در صورت تفهیم اتهام، بازپرس مکلف به صدور یکی از قرارهای تأمین کیفری است و نمی‌تواند به تشخیص خودش متهم را بدون صدور قرار آزاد نماید.

۲-۲-۲- قرار مبتنی بر قول شرف

دومین قرار تأمین کیفری در آمریکا، این است که متهم با امضای یک برگه متعهد به حضور در جلسات بعدی در دادگاه خواهد شد. قول شرف که در بند «b» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا به آن اشاره شده است، «تعهد حضور بدون پشتوانه مالی»^۴ نامیده می‌شود که همان قول و تعهد اخلاقی متهم است که در زمان و وقت مقرر و تعیین شده، در دادگاه حاضر شود (Bergman, 2020: 90)، مانند قرار قبلی، در اینجا نیز

4- Unsecured Appearance Bond

5- (c) Release on Conditions

6- Electronic Monitoring

7- Remain in the Custody of a Designated Person

1- Written Statement

2- Release on One's Own Recognizance or ROR

3- "Bail Bond Agent Business Practices". National Conference of State Legislatures. 23 April 2013. Retrieved 17 January 2024.

این قرار در قسمت «v» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «از تماس با متهمان دیگر و یا شهود اجتناب کند»⁴ (Clum, 2021: 85). یکی از فلسفه‌های قرار بازداشت، قطع ارتباط متهم با متهمان دیگر و شهود است. در این قرار نیز باتوجه به این موضوع و به شرط اجتناب متهم از ارتباط با متهمان تعیین شده و شهود موجود، به موجب دستور صادره، متهم می‌تواند آزاد باشد.

۲-۳-۲-۶- قرار آزادی متهم به شرط محدودیت‌های اقامتی، مسافرتی و حضور در انجمن‌ها

این قرار در قسمت «vi» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «به‌طور منظم به یک سازمان مجری قانون تعیین شده، اژانس خدمات پیش از محاکمه یا سازمان دیگر، گزارش‌های لازم را ارائه دهد»⁵ (Shahidullah, 2008: 217).

این قرار نیز یک قرار تأمینی و نظارتی توأمان است که ماهیت نظارتی آن بر ماهیت تأمینی آن غلبه دارد.

۲-۳-۲-۷- قرار آزادی متهم به شرط محدودیت در رفت و آمد

این قرار در قسمت «viii» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «مقررات مربوط به منع رفت و آمد را رعایت کند»⁶ (Shahidullah, 2008: 218). این قرار نیز یک قرار تأمینی و نظارتی توأمان است که ماهیت نظارتی آن بر ماهیت تأمینی آن غلبه دارد. مقررات رفت و آمد به محدودیت‌های در رفت و آمد گفته می‌شود که توسط دادگاه تعیین می‌شود. این محدودیت‌ها ممکن است از نظر زمانی باشد و به‌عنوان مثال متهم از رفت و آمد در شب‌ها

قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که به کار اشتغال داشته باشد و یا اگر بیکار است، به جدیت به دنبال کار باشد.¹ این قرار نیز دارای ماهیت تأمینی و نظارتی با یکدیگر است، زیرا اشتغال در محل کار، دسترسی به متهم را آسان می‌کند و از طرف دیگر اشتغال به کار، مانع مهمی بر سر ارتکاب جرایم جدید است (Clum, 2021: 79).

۲-۳-۲-۳- قرار آزادی متهم به شرط ادامه یا شروع یک برنامه آموزشی

این قرار در قسمت iii از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا مقرر شده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «برنامه آموزشی موجود را ادامه داده و یا یک برنامه آموزشی را آغاز کند.»² این قرار نیز دارای ماهیت تأمینی و نظارتی با یکدیگر است (Clum, 2021: 82). برنامه آموزشی از یک طرف متهم را به یک محل مشخص مرتبط می‌کند و از طرف دیگر، آموزش از راهکارهای مهم و اصلی پیشگیری از تکرار جرم است و خطر متهم را برای جامعه کاهش می‌دهد.

۲-۳-۲-۴- قرار آزادی متهم به شرط محدودیت‌های اقامتی، مسافرتی و حضور در انجمن‌ها

این قرار در قسمت «iv» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «از محدودیت‌های مشخص شده جهت شرکت در انجمن‌های خاص، محل اقامت یا سفر»³ تبعیت کند. شروط مقرر در این قسمت شامل سه موضوع متفاوت است و محدودیت‌های مهمی را برای متهم در نظر می‌گیرد. این قرار نیز دارای ماهیت تأمینی و نظارتی همراه با هم است و حتی جنبه نظارتی این قرار بر جنبه تأمینی آن غلبه دارد (Clum, 2021: 83).

۲-۳-۲-۵- قرار آزادی متهم به شرط اجتناب از تماس با متهمان دیگر و شهود

⁴ - Avoid all Contact with an Alleged Victim of the Crime and with a Potential witness who May Testify Concerning the Offense.

⁵ - Report on a Regular Basis to a Designated Law Enforcement Agency, Pretrial Services Agency, or other Agency.

⁶ - Comply with a Specified Curfew

¹ - Maintain Employment, or, if Unemployed, Actively Seek Employment

² - Maintain or Commence an Educational Program

³ - Abide by Specified Restrictions on Personal Associations, Place of Abode, or Travel.

یک مؤسسه مشخص باقی بماند^۴» (Shahidullah, 2008: 227).

۲-۲-۳-۱۱- قرار آزادی متهم به شرط انعقاد توافق مالی
این قرار در قسمت «xi» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «توافق مالی را با مرجع قضایی امضا نماید»^۵ (Shahidullah, 2008: 231). منظور از توافق مالی در این قسمت این است که توافق نامه‌ای را امضا نماید که براساس آن و در صورت لزوم متهم از هرگونه ادعایی نسبت به اموالی که مشخص شده است، با هر ارزشی دست بردارد و اسناد مالکیت را به همراه اطلاعات مربوطه به دادگاه ارائه دهد.

۲-۲-۳-۱۲- قرار آزادی متهم با وثیقه و کفالت
این قرار در قسمت «xii» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «وثیقه معتبری را ارائه دهد»^۶ (Shahidullah, 2008: 243). قرار وثیقه به عنوان یکی از قرارهای مهم و اصلی تأمین کیفری محسوب می‌شود که مباحث مختلفی نیز در خصوص آن در نظام حقوقی آمریکا مطرح است و در بیشتر موارد متهم با قرار وثیقه آزاد می‌گردد.

وثیقه در ایالات متحده به روشی اطلاق می‌شود که براساس آن، متهمان با پرداخت وثیقه که یا به شکل وثیقه نقدی^۷ و یا به صورت وثیقه ملکی^۸ است، آزاد شده تا در زمان محاکمه در دادگاه حاضر شوند (Larson, 2016: 5). شیوه‌های وثیقه در ایالات متحده از ایالت به ایالت دیگر متفاوت است (Zaniewski, 2014: 25). «اشکال غالب آزادی متهم، وثیقه^۹ می‌باشد، یعنی آزادی با وثیقه‌ای که توسط فروشنده اوراق قرضه، به متهم قرض داده می‌شود و آزادی غیرمالی^{۱۰} نیز در

ممنوع شود و یا این که از نظر مکانی باشد و متهم حق رفت و آمد به مکان‌های مشخصی را نداشته باشد.

۲-۲-۳-۸- قرار آزادی متهم به شرط عدم حمل سلاح
این قرار در قسمت «vii» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «از در اختیارداشتن اسلحه گرم، ابزار مخرب یا سایر سلاح‌های خطرناک خودداری کنید»^۱ (Shahidullah, 2008: 223). گرفتن سلاح از یک متهم و ایجاد محدودیت برای وی در حمل سلاح، در پیشگیری از تکرار جرم تأثیر بسیار زیادی دارد.

۲-۲-۳-۹- قرار آزادی متهم به شرط عدم مصرف الکل و عدم استعمال مواد مخدر

این قرار در قسمت «ix» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «از مصرف بیش از حد الکل یا هرگونه مواد مخدر یا سایر مواد کنترل شده بدون نسخه پزشک مجاز خودداری کند»^۲ (Shahidullah, 2008: 225).

این قرار نیز یک قرار نظارتی است و ماده ۱۰۲ «قانون مواد کنترل شده»^۳ میزان و نحوه مجاز استفاده اشخاص از مواد الکلی و مواد مخدر را مشخص کرده است.

۲-۲-۳-۱۰- قرار آزادی متهم به شرط تحت درمان قرار گرفتن

این قرار در قسمت «x» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم به شرطی آزاد می‌شود که «تحت درمان‌های پزشکی، روان‌شناختی یا روان‌پزشکی، از جمله درمان وابستگی به مواد مخدر یا الکل قرار گیرد و در صورت نیاز برای این منظور، در

⁵- Execute an Agreement to Forfeit Upon Property

⁶- Execute a Bail Bond with Solvent Sureties

⁷- Cash Bail

⁸- Pledge of Property

⁹- Surety Bond

¹⁰- Non-Financial Release

¹- Refrain from Possessing a Firearm, Destructive Device or Other Dangerous Weapon.

²- Refrain from Excessive Use of Alcohol or Any Use of a Narcotic drug or other Controlled Substance, as Defined in Section 102 of the Controlled Substances Act (21 U.S.C. 802), without a Prescription by a Licensed Medical Practitioner.

³- Controlled Substances Act (21 U.S.C. 802)

⁴- Undergo Available Medical, Psychological, or Psychiatric Treatment, Including Treatment for drug or Alcohol Dependency and Remain in a Specified Institution if Required for that Purpose.

بهموجب این بند، از این قرار در زمانی استفاده می‌شود که شخصی متهم به ارتکاب «جنایتی» گردیده است که مستحق برخورداری از یکی از قرارهای تأمین کیفری مشروط می‌باشد، لیکن تا فراهم کردن شرایط مورد نظر، به‌طور موقت در بازداشت به استناد این بند می‌ماند. همچنین درخصوص شخص بیگانه‌ای که تابعیت آمریکا را ندارد و متهم به ارتکاب هرگونه جرمی است که استحقاق برخورداری از قرار تأمین مشروط را دارد، می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

۲-۲-۵- قرار بازداشت موقت

این قرار در بند «e» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است و قرار «بازداشت^۳» به مفهوم خاص آن می‌باشد. بررسی قرار بازداشت به‌عنوان شدیدترین قرار تأمین کیفری در آمریکا مستلزم این است که از چند جهت این قرار مورد بررسی قرار گیرد. چنانچه مأمور قضایی متوجه شود که متهم برای امنیت افراد دیگر و جامعه خطر دارد، قبل از محاکمه دستور بازداشت متهم را می‌دهد (Bergman, 2020: 134). تشخیص «مأمور قضایی» از خطرناک بودن متهم ضابطه‌مند است و در این بند شرایط آن آمده است.

در آمریکا نیز صدور قرار بازداشت موقت فقط در یک‌سری از جرایم ممکن است. این جرایم به‌طور مفصل در ماده ۳۱۴۲ قوانین جزایی آمریکا آمده‌اند. به‌عنوان نمونه می‌توان به جرمی که در «قانون مواد کنترل‌شده^۴» و «قانون واردات و صادرات مواد کنترل‌شده^۵» مجازات حبس ده‌سال یا بیشتر برای آن مقرر شده است و جرایمی که مجازات آن‌ها اعدام است، اشاره کرد (Handler, 2011: 285).

در مواردی که صدور قرار بازداشت موقت به‌دلیل خطری است که متهم برای جامعه دارد، این موضوع باید در جلسه رسیدگی مورد بررسی قرار گیرد. خطر جدی این است که چنین شخصی مانع اجرای عدالت شود و یا تهدیدی برای مجروح‌ساختن و یا

مواردی مشاهده می‌شود» (Helland & Tabarrok, 2004: 93).

۲-۲-۳-۱۳- قرار ترکیبی اشتغال یا تحصیل همراه با بازداشت
این قرار در قسمت «xiii» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به‌موجب حکم مقرر در این قسمت، متهم در ساعاتی از شبانه‌روز به کار یا تحصیل اشتغال دارد و در ساعات دیگری از شبانه‌روز در بازداشت موقت می‌باشد. «تحصیل و اشتغال هم‌زمان با بازداشت^۱» (Shahidullah, 2008: 245). این یک قرار تأمینی خاص در نظام حقوقی آمریکاست که تلفیقی از بازداشت موقت و برخی اقدامات نظارتی مثل آموزش و اشتغال و یا دستورات دیگر را شامل می‌شود (American Bar Association, 2007: 29).

۲-۲-۳-۱۴- قرار آزادی متهم با شرط تعیین شده توسط مأمور قضایی

این قرار در قسمت «xiv» از شماره ۱ بند «c» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است. به‌موجب حکم مقرر در این قسمت، اختیار وسیعی به مقام قضایی داده شده است تا در مورد آزادی متهم تصمیم‌گیری نماید و می‌تواند هر شرطی را برای متهم قرار دهد. منظور «شرط قانع‌کننده دادگاه مبنی بر حضور بعدی متهم و عدم ارتکاب جرم نسبت به جامعه و دیگران^۲» (Shahidullah, 2008: 248) می‌باشد.

۲-۲-۴- قرار بازداشت موقت برای اجازه لغو آزادی مشروط، اخراج یا محرومیت

این قرار در بند «d» ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا آمده است و قرار بازداشت موقتی است به‌منظور اهداف خاصی در این بند اجازه داده شده است. مدت این قرار بازداشت بدون محاسبه، شنبه، یکشنبه و روزهای تعطیل، نباید از ده‌روز بیشتر باشد (Scott-Hayward and Fradella, 2019: 21).

³- Detention

⁴- Controlled Substances Act (21 U.S.C. 801 et seq.)

⁵- Controlled Substances Import and Export Act (21 U.S.C. 951 et seq.).

¹- Return to Custody for Specified Hours Following Release for Employment, Schooling, or Other Limited Purposes.

²- Satisfy any other Condition that is Reasonably Necessary to Assure the Appearance of the Person as Required and to Assure the Safety of any other Person and the Community.

ارباب شاهد یا هیأت منصفه باشد و یا تلاش‌هایی را بدین منظور انجام دهد (Bergman, 2020: 135).

۳-۲- مقایسه و تطبیق عناوین قرارهای تأمین کیفری در ایران و آمریکا

از مقایسه و تطبیق عناوین قرارهای تأمین کیفری در ایران و آمریکا می‌توان به شباهت‌ها و تفاوت‌های دو نظام حقوقی در این خصوص پی برد.

۳-۲-۱- شباهت‌ها

شباهت‌های بسیار نزدیکی در عناوین قرارهای تأمین کیفری در دو نظام حقوقی مورد مطالعه وجود دارد. قرارهای مبتنی بر قول شرف، مبتنی بر وثیقه و کفالت و قرار بازداشت موقت، از جمله قرارهای تأمین کیفری مشترک در هر دو نظام حقوقی می‌باشند.

۳-۲-۲- تفاوت‌ها

در نظام حقوقی آمریکا، آزادی متهم با تشخیص خود قاضی وجود دارد که در ایران چنین قرار پی‌بندی نشده است و در صورتی که بازپرس، ارتکاب جرم را محقق بداند، باید قرار تأمین کیفری مناسب را صادر نماید. تفاوت دیگر در یک قرار تأمینی، ترکیبی از بازداشت و اشتغال و تحصیل است که در ایران چنین مدلی وجود ندارد و می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. همچنین در خصوص قرار وثیقه، باید گفت که در آمریکا، کفالت به‌عنوان نوعی وثیقه محسوب می‌شود و از طرف دیگر وثیقه دارای صور متعددی در آمریکا می‌باشد. همچنین در آمریکا تفکیکی بین قرارهای تأمین کیفری و نظارت قضایی صورت نگرفته است و دستورهای نظارتی همراه با قرارهای تأمین کیفری و به‌عنوان شرط آزادی متهم تلقی می‌شوند.

۳- انواع دستورهای قرار نظارت قضایی

قرار نظارت قضایی در ایران و آمریکا دارای یک تفاوت اساسی است. در ایران قرار نظارت قضایی به‌عنوان یک مفهوم مستقل از قرارهای تأمین آمده است، در حالی که در آمریکا دستورهای قرار نظارت قضایی همراه با قرارهای تأمین آمده است، هرچند از نظر محتوای دستورات نظارتی، شباهت زیادی بین دو نظام حقوقی وجود دارد.

۳-۱- قرارهای نظارت قضایی در ایران

در ایران قرارهای نظارت قضایی بر پنج نوع است که در ماده ۲۴۷ قانون آیین دادرسی کیفری پیش‌بینی شده‌اند:

۳-۱-۱- معرفی نوبه‌ای خود به مراکز یا نهادهای تعیین شده
این قرار در واقع برگرفته از بند ۵ ماده ۱۳۸ قانون آیین دادرسی کیفری فرانسه است. در قرار و معرفی نوبه‌ای خود به مراکز یا نهادهای تعیین شده توسط بازپرس، هدف ایجاد این احساس در متهم است که استمرار حضور او در حوزه قضایی و حفظ دسترسی به او توسط مقام قضایی، تحت کنترل قرار دارد و عدم معرفی خود به مرکز یا نهاد تعیین شده، می‌تواند دلالت بر احتمال عدم حضور در وقت احضار داشته باشد. شبیه این قرار، در بند «ث» ماده ۲۱۷ قانون آیین دادرسی کیفری نیز قرار به‌عنوان یک قرار تأمین پیش‌بینی شده است، ولی تفاوت این دو قرار این است که در اینجا محل مراجعه و معرفی متهم محدود به مرجع «قضایی یا انتظامی» نیست، نوبت‌های مراجعه در قانون تعیین نشده و وجه التزام نیز برای قرار تعیین نمی‌گردد (گل محمدی شورکی، ۱۴۰۰: ۴۷).

۳-۱-۲- منع رانندگی با وسایل نقلیه موتوری

در قرار «منع رانندگی با وسایل نقلیه موتوری»، با توجه به وحدت ملاک ماده ۳۱ ق.ا.م.ا، ۱۳۹۲، این امر مستلزم ابطال گواهی‌نامه و ممنوعیت از درخواست مجدد است (خالقی، ۱۴۰۲: ۱۷۴).

۳-۱-۳- منع اشتغال به فعالیت‌های مرتبط با جرم ارتكابی

در قرار «منع اشتغال به فعالیت‌های مرتبط با جرم ارتكابی» نیز می‌توان با استفاده از وحدت ملاک ماده ۳۰ قانون مجازات اسلامی ۱۳۹۲ گفت که این امر مستلزم لغو جواز کار یا پروانه کسب، حرفه یا کار است. مطابق آیین‌نامه مصوب ۱۳۹۵ چنانچه قرار نظارت مبنی بر منع اشتغال به حرفه، شغل یا کار معین بوده و متهم به آن اشتغال داشته باشد، قاضی صادرکننده قرار مراتب را حسب مورد باید به کارفرما و یا بالاترین مدیر یا مسؤول محل اشتغال متهم و یا نهاد و سازمان مربوط ابلاغ نماید (مسعودی‌مقام، ۱۳۹۷: ۶۸).

۳-۱-۴- ممنوعیت از نگهداری سلاح دارای مجوز

در آمریکا به‌ندرت یک قرار وثیقه به تنهایی صادر می‌گردد که فاقد شرایط نظارتی باشد و تقریباً در تمامی موارد، هر قرار وثیقه از هر نوعی که صادر شود با یک یا چند دستور نظارتی بر متهم، ترکیب شده است و از این جهت می‌توان گفت که قراره‌های نظارت در آمریکا به‌عنوان شروط قرار تأمین کیفری هستند و حالت «ترکیبی»^۲ دارند.

۳-۳-۳- تنوع دستورات نظارتی

دستورات نظارتی بر متهم در آمریکا، نامحدود هستند و در اختیار دادگاه قرار دارند. این دستورات شرایط آزادی^۳ متهم و در واقع همان قرار نظارت هستند. بسیاری از شروط غیرپولی و محدودیت‌های آزادی می‌تواند توسط دادگاه اعمال شود تا اطمینان حاصل شود که فردی که در جامعه آزاد می‌شود، در دادگاه حاضر می‌گردد و دیگر مرتکب جرم نمی‌شود. نمونه‌های رایج عبارتند از: تماس‌های اجباری با پلیس، بررسی‌های منظم با برنامه خدمات پیش از محاکمه، تسلیم گذرنامه، بازداشت خانگی، نظارت الکترونیکی، آزمایش مواد مخدر، مشاوره الکل، تسلیم سلاح گرم (Vance et al, 1997: 51). این دستورات به متهم و جرم ارتكابی و شرایط بستگی دارند.

۳-۳-۴- حمایت از بزه‌دیده در دستورات نظارتی

در آمریکا حمایت از بزه‌دیده یا قربانی از اهداف مهم دستورات نظارتی است و به همین دلیل به این دستور «دستور حمایتی»^۴ گفته می‌شود که همان «حکم حمایت»^۵ یا «دستور منع»^۶ نیز نامیده می‌شود. یکی از ویژگی‌های بسیار رایج هر قرار تأمین کیفری، اعم از وثیقه یا شرط دیگری، حکم دادگاهی است که متهم را ملزم می‌کند تا از فعالیت مجرمانه علیه بزه‌دیده و قربانی جرم خودداری کند یا وی را مکلف می‌کند تا از قربانی جرم و جنایت دوری کنید و با او تماسی نداشته باشید. تخلف از دستور می‌تواند متهم را به ضبط خودکار وثیقه و جزای نقدی یا حبس بعدی محکوم کند (Chemersinsky & Levenson, 2018: 9). حمایت از قربانی جرم در زمانی که متهم در انتظار

درخصوص قرار «ممنوعیت از نگهداری سلاح دارای مجوز»، ماده ۲۴۹ قانون آیین دادرسی کیفری مقرر داشته است که سلاح و پروانه مربوط اخذ و به یکی از محل‌های مجاز نگهداری سلاح تحویل می‌شود و بازپرس مراتب را به مرجع صادرکننده پروانه اعلام می‌کند (مصدق، ۱۳۹۵: ۷۲).

۳-۱-۵- ممنوعیت خروج از کشور

در قرار «ممنوعیت خروج از کشور» که با دستور منع خروج از کشور موضوع ماده ۱۸۸ قانون آیین دادرسی کیفری متفاوت است، رعایت ماده ۲۹۲ قانون آیین دادرسی کیفری نیز لازم است، یعنی کلیه مراجع قضایی مکلف‌اند در موارد قانونی پس از اتخاذ تصمیم بر ممنوعیت خروج اشخاص از کشور، مراتب را به دادستانی کل کشور ارسال دارند تا از آن طریق به مراجع ذی‌ربط اعلام گردد (خالقی، ۱۴۰۲: ۱۷۹).

۳-۲-۲- قراره‌های نظارت قضایی در آمریکا

قراره‌های نظارت قضایی در آمریکا، فاقد یک عنوان مستقل هستند، لیکن دستورات مبتنی بر نظارت قضایی در این کشور به‌عنوان «شروط آزادی» در قراره‌های تأمین کیفری منجر به آزادی متهم آمده‌اند. این قراره‌ها در قسمت معرفی قراره‌های تأمین کیفری در آمریکا مورد بحث قرار گرفتند، لیکن چند مصداق مهم این دستورات را بررسی می‌کنیم.

۳-۲-۱- دستورات نظارت بر متهم به‌عنوان خدمات پس از محاکمه

در آمریکا دستورات با ماهیت «نظارت قضایی» به‌عنوان «خدمات پیش از محاکمه»^۱ شناخته می‌شوند و در واقع این دستورات، خدماتی هستند که به متهم ارائه می‌شوند. از این جهت به آن‌ها «خدمت» گفته می‌شود که امکان اصلاح وی را فراهم کرده و متهم را به جامعه بازمی‌گرداند و مانع ارتکاب مجدد جرم توسط متهم می‌گردد و امکان تحصیل و اشتغال را برای وی فراهم می‌کند (Dabney et al, 2005: 6).

۳-۲-۲- تلفیق وثیقه و دستورات نظارتی

4- Protective Order

5- Order of Protection

6- Restraining Order

1- Pretrial Services

2- Combinations

3- Conditions of Release

می‌شود که طیف وسیعی از نظارت بر متهم در دوران قبل از محاکمه و در صورت نیاز اعمال شود.

نتیجه‌گیری

در بررسی قراردادهای تأمین کیفری شاهد شباهت‌های بسیار نزدیکی در عناوین قراردادهای تأمین کیفری در دو نظام حقوقی بودیم و سه گروه قراردادهای مبتنی بر قول شرف، قراردادهای تأمین مالی و قرار بازداشت موقت، از جمله قراردادهای تأمین کیفری مشترک در هر دو نظام حقوقی می‌باشند. تفاوت دو نظام حقوقی در عناوین قراردادهای تأمین کیفری به این صورت است که در نظام حقوقی آمریکا، آزادی متهم با تشخیص خود قاضی وجود دارد که در ایران چنین قراری پیش‌بینی نشده است. این تفاوت بسیار مهمی است که نشان‌دهنده میزان اعتماد و اعتبار نظام عدالت کیفری در دو کشور به قاضی صادرکننده قرار تأمین کیفری می‌باشد. تفاوت دیگر در یک قرار تأمین ترکیبی از بازداشت و اشتغال و تحصیل است که در ایران چنین مدلی وجود ندارد و می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. همچنین در خصوص قرار وثیقه، باید گفت که در آمریکا، کفالت به‌عنوان نوعی وثیقه محسوب می‌شود و از طرف دیگر وثیقه دارای صور متعددی در آمریکا می‌باشد. در آمریکا تفکیکی بین قراردادهای تأمین کیفری و نظارت قضایی صورت نگرفته است و دستورهای نظارتی همراه با قراردادهای تأمین کیفری و به‌عنوان شروط آزادی متهم تلقی می‌شوند.

با مقایسه قراردادهای نظارت قضایی در ایران و آمریکا می‌توان گفت که در هر دو نظام حقوقی، صرف قرار تأمین برای کنترل متهم کفایت نمی‌کند و باید دستورات نظارتی نیز بر متهم تحمیل شود. مصادیق دستورات نظارتی در دو کشور، شباهت‌های فراوان با یکدیگر دارند، درحالی‌که قراردادهای نظارت قضایی از سال ۱۳۹۲ وارد نظام حقوق کیفری ایران شده‌اند؛ دستورات نظارتی از همان اول و ابتدا، هم‌زاد با قراردادهای تأمین کیفری در آمریکا بوده‌اند و قدمتی به همان قدمت قراردادهای تأمین در این کشور دارند. در ایران، قراردادهای نظارت قضایی به صورت مستقل آمده‌اند، درحالی‌که دستورات نظارتی بر متهم در آمریکا به‌صورت شروط آزادی متهم که در قراردادهای تأمین کیفری می‌آیند، لحاظ شده است. دستورهای با ماهیت نظارتی

محاکمه و آزاد است، بسیار مهم است و در بیشتر موارد، دوری از قربانی بر متهم تکلیف می‌گردد.

۳-۳- مقایسه و تطبیق

از مقایسه قراردادهای نظارت قضایی در ایران که در ماده ۲۴۷ قانون آیین دادرسی کیفری ایران آمده است و دستورهای نظارتی که در ماده ۳۱۴۲ قانون جزایی آمریکا وجود دارد، می‌توان تفاوت‌ها و شباهت‌های دو نظام حقوقی را در این خصوص شناخت.

۳-۳-۱- شباهت‌ها

در هر دو نظام حقوقی، صرف قرار تأمین برای کنترل متهم کفایت نمی‌کند و حتماً باید دستورات نظارتی نیز بر متهم بار شود. از طرف دیگر در مصادیق دستورات نظارتی، شباهت‌های فراوان و مهمی را بین دو نظام حقوقی شاهد هستیم. به‌عنوان مثال اگر متهم دارای اسلحه باشد و با اسلحه مرتکب جرم شده باشد، در هر دو کشور تلاش شده است که دسترسی متهم به اسلحه در زمان انتظار محاکمه به‌نحوی محدود شود یا این‌که ممنوعیت خروج از کشور به‌عنوان یک ابزار نظارتی در هر دو کشور وجود دارد. معرفی متهم در فواصل زمانی مشخص شده به یک نهاد و یا مرکز مشخص شده نیز از دستورات مشترک در هر دو کشور است.

۳-۳-۲- تفاوت‌ها

در آمریکا، نظارت بر متهم در دوران انتظار برای محاکمه یک اصل اولیه و بدیهی بوده و هم‌پای خود قرار تأمین اهمیت داشته است. به همین دلیل در ایران، قراردادهای نظارت قضایی به صورت مستقل آمده‌اند، درحالی‌که دستورات نظارتی بر متهم در آمریکا به‌صورت شروط آزادی متهم که در قراردادهای تأمین کیفری می‌آیند، لحاظ شده است.

تفاوت دیگر این است که دستورهای با ماهیت نظارتی در آمریکا نسبت به ماده ۲۴۷ قانون آیین دادرسی کیفری ایران، گسترده‌تر می‌باشند. در قرار آزادی متهم با شرط تعیین‌شده توسط مقام قضایی صادرکننده قرار در قانون جزایی آمریکا، اختیار وسیعی برای صدور قرار نظارتی داده شده است و موجب

- شاهین صفا، مهدی (۱۳۹۷). *قراره‌های کیفری متناسب با حقوق متهم و آموزه‌های عدالت ترمیمی*. خمین: انتشارات پرپروک.

- علی پورفرد، محمد (۱۴۰۰). *تحولات نوین قراره‌های تأمین کیفری*. سندج: انتشارات بیرا.

- گلدوست جویباری، رجب (۱۴۰۱). *آیین دادرسی کیفری: منطبق با ق.آ.د.ک جدید مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۰۴ و اصلاحات مصوب ۱۳۹۴/۰۳/۲۴*. چاپ چهاردهم، تهران: جاودانه/جنگل.

- گل محمدی شورکی، علیرضا (۱۴۰۰). *قرار نظارت قضایی در قانون آیین دادرسی کیفری جدید با نگاهی بر حقوق فرانسه*. تهران: انتشارات حانون.

- محسنی، مرتضی (۱۴۰۱). *دوره حقوق جزای عمومی پدیده جنایی*. جلد دوم، چاپ ششم، تهران: گنج دانش.

- مصدق، محمد (۱۳۹۵). *قراره‌های تأمین کیفری، نظارت قضایی و قراره‌های نهایی با رویکرد کاربردی*. تهران: جاودانه/جنگل.

- مصدق، محمد (۱۴۰۲). *آیین دادرسی کیفری*. چاپ نهم، تهران: جاودانه/جنگل.

- معین، محمد (۱۳۹۱). *فرهنگ معین*. تهران: انتشارات اطلاعات.

- منتظر علی، اکبر (۱۴۰۰). *قراره‌های تأمین در حقوق کیفری ایران براساس قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲*. اردبیل: انتشارات محقق اردبیلی.

- ناجی زواره، مرتضی (۱۴۰۱). *آیین دادرسی کیفری*. چاپ اول، تهران: خرسندی.

ب. منابع انگلیسی

- American Bar Association. Criminal Justice Standards Committee. (2023). *ABA Standards for Criminal Justice, Pretrial Release*. United States: American Bar Association.

- American Bar Association. House of Delegates. (2006). *Model Rules of Professional Conduct*. United States: American Bar Association.

در آمریکا نسبت به قراره‌های نظارت قضایی در ایران، گسترده‌تر می‌باشند.

ملاحظات اخلاقی: در این پژوهش تمامی ملاحظات اخلاقی رعایت گردیده است.

تعارض منافع: نگارش این مقاله، فاقد هرگونه تعارض منافی بوده است.

سهام نویسندگان: به صورت برابر بوده است.

تشکر و قدردانی: لازم است از تمام کسانی که در تدوین این مقاله ما را یاری رسانده‌اند، قدردانی نماییم.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین مالی انجام گرفته است.

منابع و ماخذ

الف. منابع فارسی

- آخوندی، محمود (۱۳۹۴). *شناسایی آیین دادرسی کیفری*. دفتر دوم، چاپ چهاردهم، تهران: انتشارات دوراندیشان.

- آزادی، ایوب (۱۳۹۳). *قرار نظارت قضایی آیین دادرسی کیفری ایران در پرتو حقوق فرانسه*. کرمانشاه: طاق بستان.

- آشوری، محمد (۱۳۹۸). *آیین دادرسی کیفری*. جلد اول، چاپ بیست و دوم، تهران: انتشارات سمت.

- امیری، حسن (۱۳۹۶). *قراره‌های تأمین کیفری و نظارت قضایی*. تهران: سنجش و دانش: انتشارات راه دکتری.

- باری، مجتبی (۱۳۹۵). *تبیین جایگاه قراره‌های تأمین کیفری و نظارت قضایی*. تهران: جاودانه/جنگل.

- تقی‌زاده، محرم (۱۳۹۶). *قرار تأمین و نظارت قضایی در نظام کیفری ایران (در تطبیق با نظام فرانسه)*. تهران: خرسندی.

- حاجی تبار فیروزجائی، حسن (۱۳۹۵). *آیین دادرسی کیفری کاربردی «قراره‌ها»*. تهران: نشر میزان.

- خالقی، علی (۱۴۰۲). *آیین دادرسی کیفری*. جلد اول، چاپ چهل و هفتم، تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.

-
- Siegel, L. J (2012). *Corrections Today*, 2nd ed., Cengage Learning.
- Vance, N & Stupak, R (1997). "Organizational Culture and the Placement of Pretrial Agencies in the Criminal Justice System". *The Justice System Journal*, 19(1): 51-76.
- Waldrop, M. M (2022). "Doing away with cash bail". *Knowable Magazine*.
- Wisotsky, S (1970). "Use of a Master Bond Schedule: Equal Justice Under Law?". *University of Miami Law Review U*. 24(4): 816-841.
- Zaniewski, A (2014). "Bail in the United States: A Review of the Literature". *Massachusetts Department of Corrections*.
- Bennett, W.L & Feldman, M.S. (2014). *Reconstructing Reality in the Courtroom: Justice and Judgment in American Culture*. United States: Quid Pro, LLC.
- Bergman, P (2020). *Criminal Law: A Desk Reference*. United States: NOLO.
- Bibas, S (2012). *The Machinery of Criminal Justice*. United Kingdom: OUP USA.
- Butler, J.M (2011). *Advanced Topics in Forensic DNA Typing: Methodology*. Netherlands: Elsevier Science.
- Chemerinsky, E & Levenson, L (2018). *Criminal Procedure: Adjudication*. Wolters Kluwer.
- Clum, J (2021), *Federal Rules of Court*. United States: LexisNexis.
- Dabney DA; Topalli, V & Collins. S (2005). *From the hands-off era to today's culture of control: The social construction of bail in the United States. Paper presented at the American Society of Criminology conference*, Toronto.
- Handler, M. R (2011). "A Law of Passion, Not of Principle, Nor Even Purpose: A Call to Repeal or Revise the Adam Walsh Act Amendments to the Bail Reform Act of 1984". *The Journal of Law and Criminology*, 101(1): 279-308.
- Helland, E & Tabarrok, A (2004). "The Fugitive: Evidence on Public versus Private Law Enforcement from Bail Jumping". *The Journal of Law and Economics*, 47(1): 93-122.
- Kortuem, A (2020). *The City Mayor*. United States: Capstone.
- Larry J. S (2012). *Corrections Today*. 2nd ed., Cengage Learning.
- Larson, A (2016). "How Does Bail Work". *Expert Law*.
- Richman, W.M & Reynolds, W.L (2013). *Injustice On Appeal: The United States Courts of Appeals in Crisis*. United Kingdom: OUP USA.
- Shahidullah, S.M (2008). *Crime Policy in America: Laws, Institutions, and Programs*. United States: University Press of America.